

Százhuszéves múlttal

„Herceghalom” a mezőgazdasági szakemberek – különösen az állattenyésztők – tudatában elsősorban nem földrajzi nevet jelent, hanem az állattenyésztési kutatás, az állattenyésztési tudomány egyik központját jelöli, és a folyamatos innováció inspirálójaként jelenik meg. Hivatalos nevén az Állattenyésztési, Takarmányozási és Húsipari Kutatóintézet múltját, eredményeit és jelenlegi feladatát, tevékenységét Rózsa László intézetigazgatóval vettük sorra.

A Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ – Állattenyésztési, Takarmányozási és Húsipari Kutatóintézet (NAIK-ÁTHK) jogelődjét a Magyar Királyi Gyapjúminősítő Alomást 120 éve, 1896-ban alapították Darányi Ignác földművelésügyi miniszter rendelete alapján. Joggal nevezhetjük ezt a kezdeményezést egyedülállóknak, hiszen Európában évtizedekkel később követték példáját azok az országok, amelyek számára az agrárium szintén fontos volt, s kialakították a szaktárcához tartozó kutatóintézeti hálózatot. – Ha körbetekintünk, akkor azt látjuk, hogy ez a modell ma is érvényes, ma is működik – hívta fel a figyelmet *Rózsa László* igazgató. – Ilyen a spanyol INIA, a francia INRA, a német FAL és még sorolhatnánk a többi hasonló intézetet. A Magyar Tudományos Akadémiának nincs állattenyésztési kutatóműhelye, egyetlen ilyen

speciális intézet van hazánkban, a NAIK-ÁTHK.

A több mint száz éves léte alatt – az újabb követelményekhez igazodva több átszervezést és névváltozást ért meg az intézet, míg végül a székhelye Herceghalom, és neve a mai név lett. Alapítólevele tevékenységi körét az úgynevezett nagy gazdasági használatok (szarvasmarha, sertés, juh, ló) genetikai, tenyésztési reprodukciós, takarmányozási, takarmány-felhasználási és takarmány-életlani, tartás- és takarmányozás-technológiai feladatok ellátásában jelöli meg, alap-, alkalmazott és fejlesztő kutatások végzésével. További feladata az országos és regionális állattenyésztési és takarmányozási szaktanácsadás, valamint az informatika.

Gyakorlati eredmények

A második világháború után 1949-ben több intézmény összevonásával alakult meg az

Rózsa László: egységben a gyakorlattal

Állattenyésztési Kutatóintézet budapesti székhellyel és kilenc tudományos osztállyal, továbbá öt kísérleti gazdasággal. Ezzel kezdetét vette a minden állatfajra kiterjedő integrált állattenyésztési kutatás. Ekkor dolgozta ki az intézet az ivadékvizsgáló módszereket, azok ellenőrzését, az eredmények kiértékelését a korszerű állattörzskönyvezést. A következő időszak az úgynevezett komplex kutatások időszaka, amikor a nagyüzemi állattartás részére gazdasági állatfajonként a fajta kialakítását, takarmányozást, szaporodásbiológiát és tartástechnológiát is magába foglaló módszereket alakították ki.

E korszak eredményei a különböző fajták államilag elismert hibridjei. Az 1980-as években a kutatások fő iránya az Országos Középtávú Kutatási Fejlesztési terv részeként „A tömegtakarmányokra és tápokra alapozott állattermék-előállítás fejlesztése” című programban fogalmazódott meg. Ezután ágazati programként, K+F feladatokban megfogalmazottak szerint látta el az intézet tevékenységét. Az 1990-es évek elejétől számos témát művelt az intézet a K+F, OMFB és OTKA pályázatok keretében. Az intézet jelenlegi feladatai közé tartozik az állattenyésztés stratégiai kormány-

programban való részvétel. A sertésállomány erőteljes növelését célzó kormányzati stratégia kialakításában az ÁTHK szakemberei 2011 óta részt vettek, így a 2012-ben megszületett kormányhatározat fontos szerepet szán az intézetnek. Szintén a sertésprogram fogalmaz meg – az ÁTHK-ra vonatkozó – olyan kutatási témákat, mint a hazai természetű és alternatív fehérjeforrások használata, genetika vizsgálatok a magyar kultúrfajták körében, illetve a szaporasági eredmények javítása.

Együtt dolgoznak

Az intézet egész tevékenységére jellemző volt, és most is az az úgynevezett multidiszciplináris metodika, vagyis együtt dolgoznak az állattenyésztők, az állatorvosok, a vegyészek, az informatikus-kutatók egészen a témafelvetéstől a probléma megoldásáig. Ugyanígy a kutatók napi kapcsolatban, „projekt kapcsolatban” állnak számos állattenyésztő és takarmánygyártó vállalkozással, tenyésztő egyesülettel.

A gyakorlat számára több olyan szolgáltatást lát el az intézet, amelyek többnyire kutatás-fejlesztési tevékenységet is magukba foglalnak. Így például a *Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Szövetsége* (MJKSZ) számára az in vitro génmegőrzést látja el az őshonos juhok fajtakörében. Szintén az MJKSZ tenyészállat forgalmazását segíti a nemzetközi minősítéssel rendelkező gyapjúminősítő laboratórium. Az intézet folyamatosan spermatológiai és egyéb ellenőrző vizsgálatokat végez a *Magyar Fajtatiszta Sertést Tenyésztők Egyesülete* részére. Jellemző az intézet gyakorlati beágyazottságára, hogy a *Magyaror-*

Az ÁTHK központi épülete

Az ÁTHK főbb kutatási területei

- állattenyésztési alap- és alkalmazott kutatás,
- takarmányozási alap- és alkalmazott kutatás,
- tartás- és takarmányozás-technológiai kutatás,
- az állattenyésztés környezet-fenntartási, környezetvédelmi és -gazdálkodási, állatjóléti, állatvédelmi vonatkozásai,
- takarmányozás-élettani kutatások,
- alkalmazott biotechnológiai kutatások (molekuláris genetika, szaporodás-biológiai kutatások és szolgáltatások),
- takarmányanalitikai vizsgálatok,
- az ökológiai állattartás fejlesztése,
- táplálkozás-tudományi háttérvizsgálatok,
- országos és regionális szaktanácsadás és informatika,
- kistérségi fejlesztő programok,
- harmadik világbeli fejlesztő és segélyprogramok.

szági Sertésenyésztők és Sertésartók Szövetsége az ÁTHK épületében kapott helyet. A mezőgazdasági kormányzat több, a sertésstratégiai programhoz tartozó részfeladatot bízott az intézetre, ezek közül első helyen említendő az országos hatáskörű *Hízékonysági és Vágási Teljesítményvizsgáló (HVT) állomás*, amely a magyar sertésfajták piacra jutását hivatott segíteni.

Értékes kapcsolatok

A multidiszciplináris módszerrel ma már odáig terjed, hogy a kutatók együtt dolgoznak a humán orvostudományi műhelyekkel és K+F vállalkozásokkal. A Semmelweis Egyetem az intézettel együttműködve alapította meg Herceghalomban a *Kísérletes és Sebészeti Műtéttani Intézet „George Berci” Gyakorló Állomását*. E

mellett az Erlangeni Egyetem és a Semmelweis Egyetem orvoskara szövettani kutató spin-off cégét telepítette Herceghalomba, teljes mértékben magánberuházásként. Ez a két tény is jól bizonyítja az ÁTHK elismertségét, szakmai kuszgárzását, túlmutatva az agrártudomány területén.

A több évtizedes hagyománynak megfelelően, az intézet harmonikusan együtt dolgozik valamennyi nagy agrártudományi karral, ahol a kutatók a közös projekt mellett részt vesznek a graduális és posztgraduális oktatásban, az egyetem szakmai közéletében. Az ÁTHK szerkeszti az egyetlen – szakterülethez kapcsolódó – magyar nyelven megjelenő, tudományos igényű, *„Állattenyésztés és Takarmányozás”* című folyóiratot.

A rendkívül kiterjedt nemzetközi kapcsolatok közül természetesen a legrégebbi, hagyományos kapcsolat az európai országok hasonló intézeteivel alakult ki, s az aktuális EU-s programok adják a kooperációk alapját: EU 6-7 keretprogramok, EUREKA, s

Hízékonysági és Vágási Teljesítményvizsgáló állomás

jelenleg a H2020 Program. A tengerentúli kapcsolatok mind nyugat, mind kelet felé egyaránt élénkek. Az intézet a „keleti nyitás” politikáját közel két évtizede gyakorolja, szakmai együttműködései, reputációja több virágzó gazdasági kapcsolat úttörője volt. Egyes dél-kelet ázsiai országokból (Japán, Kína, Mongólia stb.)

minden évben látogatnak kollégák az intézetbe, illetve fiatal munkatársakat küldenek továbbképzésre. A tudományos világ elismerését jelzi, hogy az intézet vezetői tekintélyes választott pozíciókat töltenek be különböző nemzetközi tudományos szervezetekben.

Az ÁTHK kutatásainak és fejlesztéseinek egységes célja volt az elmúlt két évtizedben a minőségi termelés javítása. A kutatók meggyőződése szerint a magyar állattenyésztés fő iránya csakis a magas minőségű tenyészállat-előállítás lehet. Ugy vélik, hogy a tömegtermelés szükségességét nem szabad megkérdőjelezni, de a fejlesztés elsődleges irányát a magas és prémium minőségi kategóriák jelenthetik.

A jövőt illetően, mint minden más területen, az állattenyésztésben is komoly kihívást jelent a klímaváltozás. A fenntartható állattenyésztés megvalósítása időről időre újabb feladatok elé állítja az állattenyésztés és a takarmányozás kérdéseivel foglalkozó tudományos kutatókat, hiszen a termelő üzemeknek választ kell adniuk ezekre a kihívásokra, e válaszok tudományos alapjait a többi között az olyan kutató helyeknek, mint az ÁTHK kell kidolgozniuk.

MUNKATÁRSUNKTÓL

Húsvizsgálat